

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 30.07.2008, sp. zn. 29 Odo 828/2006, ECLI:CZ:NS:2008:29.ODO.828.2006.1

Číslo: 59/2009

Právní věta: Jestliže jednatel úpadkyně - společnosti s ručením omezeným uhradí státu ze svých peněz po prohlášení konkursu na majetek úpadkyně v rámci ustanovení § 147a tr. zák., o účinné lítosti, některou z pohledávek uvedených v § 147 tr. zák., dluh úpadkyně vůči státu jako konkursnímu věřiteli tímto splněním v uhrazeném rozsahu zanikne. Nejde o plnění, které by po prohlášení konkursu na majetek úpadkyně mělo být poskytnuto (namísto státu) do konkursní podstaty úpadkyně. Zanikla-li zjištěná pohledávka konkursního věřitele v souladu se zákonem po prohlášení konkursu na majetek úpadce jinak než poměrným uspokojením z majetku konkursní podstaty a konkursní věřitel nevzal přihlášku pohledávky v příslušném rozsahu zpět, jde v rozsahu takového zániku o pohledávku spornou. Jakmile tato skutečnost vyjde najevo v konkursním řízení, bude konkursní soud rozhodovat na schůzi věřitelů, které se takový věřitel zúčastní, o jeho hlasovacím právu podle § 10 odst. 3 zákona č. 328/1991 Sb. ve znění účinném do 31. 12. 2007. V rozvrhovém usnesení se v uspokojeném rozsahu ke zjištěné pohledávce takového konkursního věřitele nepřihlédne.

Soud: Nejvyšší soud

Datum rozhodnutí: 30.07.2008

Spisová značka: 29 Odo 828/2006

Číslo rozhodnutí: 59

Číslo sešitu: 5

Typ rozhodnutí: Rozsudek

Hesla: Konkurs

Předpisy: § 10 odst. 3 předpisu č. 328/1991Sb. ve znění do 31.12.2007
§ 14 odst. 1 písm. a) předpisu č. 328/1991Sb. ve znění do 31.12.2007
§ 147 předpisu č. 140/1961Sb.
§ 147a předpisu č. 140/1961Sb.
§ 18 odst. 4 písm. a) předpisu č. 328/1991Sb. ve znění do 31.12.2007
§ 256 předpisu č. 140/1961Sb.
§ 256a předpisu č. 140/1961Sb.
§ 27 odst. 5 písm. a) předpisu č. 328/1991Sb. ve znění do 31.12.2007
§ 6 předpisu č. 328/1991Sb. ve znění do 31.12.2007

Druh: Rozhodnutí ve věcech občanskoprávních, obchodních a správních

Sbírkový text rozhodnutí:

Rozsudkem ze dne 11. 5. 2004 (ve věci druhým) K r a j s k ý s o u d v Hradci Králové uložil žalované vydat do tří dnů od právní moci rozsudku do konkursní podstaty úpadkyně G. H., s. r. o., částku 159

Soud dospěl na základě provedeného dokazování ke skutkovému závěru, podle kterého jednatele úpadkyně P. N. a T. T., obvinění z trestného činu neodvedení daně, pojistného na sociální zabezpečení, na zdravotní pojištění a příspěvku na sociální politiku zaměstnanosti podle ustanovení § 147 odst. 1 zákona č. 140/1961 Sb., trestního zákona, po prohlášení konkursu na majetek úpadkyně (k čemuž došlo 14. 12. 1998) zaplatili státu částku 159 428 Kč, načež bylo trestní stíhání proti nim zastaveno (usnesením z 9. 3. 2001) s odkazem na ustanovení § 147a tr. zák. o účinné lítosti.

Na tomto skutkovém základě pak uzavřel, že z jím citovaných ustanovení § 14 odst. 1 písm. a) a d) zákona č. 328/1991 Sb., o konkursu a vyrovnání (dále též jen „ZKV“) plyne, že „konkursní věřitel se nemůže uspokojit na pohledávce jinak, než prostřednictvím přihlášky do konkursního řízení a poměrným uspokojením z majetku tvořícího konkursní podstatu po jeho zpeněžení“. Zaplacení konkursní pohledávky mimo režim konkursu by mohlo být posuzováno v rámci trestního řízení jako skutková podstata trestného činu zvýhodňování věřitele (§ 256a tr. zák.). Nadto se neprokázala argumentace žalované o tom, že pohledávka byla uhrazena ze soukromých zdrojů, když sama jednatelka i její manžel při výpovědi před orgánem Policie České republiky uvedli, že peníze poskytl ze společných zdrojů, navíc při zjištění, že jednatelčin manžel je spoluvlastníkem úpadkyně (soud nesprávně užívá obrátu „společnosti úpadkyně“, kterým manžela jednatelky jako společníka úpadkyně ve skutečnosti neoznačuje).

K odvolání žalované V r c h n í s o u d v Praze v záhlaví označeným rozsudkem ze dne 22. 12. 2005 změnil rozsudek soudu prvního stupně ve výroku o věci samé tak, že žalobu zamítl.

Se skutkovým stavem věci, z něž vyšel soud prvního stupně, odvolací soud souhlasil potud, že oba jednatele úpadkyně uhradili státu na základě zvláštního ustanovení o účinné lítosti (§ 147a tr. zák.) po prohlášení konkursu na majetek úpadkyně částku 159 428 Kč, čímž „způsobili“ zastavení svého trestního stíhání, vedeného od roku 2000 do 9. 3. 2001.

Odvolací soud však formuloval jinak skutkové závěry vzešlé z dokazování obsahem vyšetřovacího spisu týkajícího se obvinění jednatelů úpadkyně. Na rozdíl od soudu prvního stupně uzavřel, že jednatele úpadkyně zaplatili spornou částku ze svých vlastních (soukromých) prostředků, s tím, že opačné zjištění soudu prvního stupně (respektive jeho nepodložené konstatování, že žalovaná neprokázala, že by poskytnuté plnění pocházelo ze soukromých prostředků jednatelů), nemá žádnou oporu v jím provedených důkazech.

Odvolací soud se také neztotožnil s právními závěry soudu prvního stupně o tom, že po prohlášení konkursu nemůže být žádná zjištěná pohledávka uspokojena jinak než z prostředků konkursní podstaty v rámci konkursu a že každé přijaté plnění pocházející z jiného zdroje musí být vydáno do konkursní podstaty. K tomu uvedl, že i zjištěná konkursní pohledávka může být před rozvrhem zcela nebo zčásti uspokojena např. ručitelem (§ 27 odst. 5 ZKV), úpadcovým spoludlužníkem (§ 511 zákona č. 40/1964 Sb., občanského zákoníku), tím, kdo za úpadce převezme jeho dluh (§ 531 odst. 2 obč. zák.), nebo tím, kdo přistoupí k jeho závazku (§ 533 obč. zák.). Přitom nelze vyloučit ani případy, kdy úpadcův dluh splní jiné osoby např. v rámci účinné lítosti ve smyslu ustanovení § 147a tr. zák. V těchto (zákonných) případech nelze podle odvolacího soudu spatřovat naplnění trestného činu poškozování věřitele (§ 256 tr. zák.), trestného činu zvýhodňování věřitele (§ 256a tr. zák.), neplatnost právního úkonu (§ 39 obč. zák.) ani jeho neúčinnost (podle zákona o konkursu a vyrovnání). Další úvahy soudu prvního stupně (jež se mimo jiné týkaly úpadcových možností, jak uspořádat své majetkové poměry) měl odvolací soud za ničím nepodložené a pro věc nerozhodné (s tím, že nebyly „na místě“).

Závěrem odvolací soud shrnul, že za situace, kdy naopak žalobkyně (která ve smyslu § 79 odst. 1

zákona č. 99/1963 Sb., občanského soudního řádu, musí vylicit rozhodující skutečnosti a označit důkazy, jichž se dovolává) ničím neprokázala, že by žalovaná částka patřila do konkursní podstaty, nebylo lze vyhovět její žalobě.

Proti rozsudku odvolacího soudu podala žalobkyně dovolání, namítajíc, že jsou dány dovolací důvody uvedené § 241a odst. 2 písm. b) a odst. 3 o. s. ř., tedy, že napadené rozhodnutí spočívá na nesprávném právním posouzení věci (odstavec 2 písm. b/) a že vychází ze skutkového zjištění, které nemá podle obsahu spisu v podstatné části oporu v provedeném dokazování (odstavec 3), a požadujíc, aby Nejvyšší soud napadené rozhodnutí zrušil a věc vrátil odvolacímu soudu k dalšímu řízení.

Konkrétně dovolatelka odvolacímu soudu vytýká, že z jeho rozhodnutí není patrné, na základě jaké právní úvahy dospěl ke svým závěrům a proč na základě důkazů, jež měl k dispozici již soud prvního stupně, došel k závěrům zcela opačným než soud prvního stupně. Z provedených důkazů – pokračuje dovolatelka – nijak nevyplyvá, že by jednatelé úpadkyně žalovanou částku uhradili jako fyzické osoby. Dovatelka namítá, že odvolací soud se spokojil pouze s tvrzením žalované a žádné důkazy k jeho prověření neprováděl, jejich provedení nepožadoval a nevyslechl jednatele úpadkyně.

Dovatelka dále poukazuje na to, že žalovaná přihlásila do konkursu pohledávku v celkové výši 827 331 Kč a tato pohledávka byla při přezkumném jednání zjištěna jako pohledávka druhé třídy. Poté, co žalovaná mimo režim uspokojování v konkursu přijala na úhradu této pohledávky částku 159 428 Kč, nesnížila o toto plnění pohledávku zjištěnou v konkursu. Jde tak o naplnění skutkové podstaty trestného činu zvýhodňování věřitele (České republiky) před ostatními „běžnými“ věřiteli. Názor odvolacího soudu, že i zjištěná pohledávka může být před rozvrhem zcela nebo zčásti uspokojena (ručitelem, úpadcovým spoludlužníkem nebo osobami, jež za úpadce převezmou jeho dluh nebo přistoupí k jeho závazku), pokládá dovolatelka – vzhledem k okolnostem případu – za „nesmyslný a nemístný“. Zdůrazňuje, že v posuzovaném případě šlo o plnění osob, jež měly postavení jednatelů úpadkyně a které – chtěly-li se vyhnout trestnímu stíhání – byly nuceny dlužné částky uhradit. Vzhledem k tomu, že tak jednatelé učinili až po prohlášení konkursu, měli plnit do konkursní podstaty. Nestalo-li se tak, nezbyvá dovolatelce než domáhat se vydání této částky do konkursní podstaty. Dovatelka shledává nepřijatelným, aby Česká republika byla „takto“ zvýhodněna proti ostatním věřitelům jen proto, že jde o pohledávky státu.

Žalovaná ve vyjádření navrhuje dovolání zamítnout, majíc závěry odvolacího soudu za správné a připomínajíc, že dovolatelka před odvolacím soudem nenavrhovala provedení dalších důkazů (a to ani výsledkem jednání úpadkyně), ani neprokázala, že by žalovaná částka patřila do konkursní podstaty. Odkazujíc na ustanovení § 147 a § 147a tr. zák., žalovaná dodává, že právnická osoba není subjektem trestného činu, takže úhradu pojistného na sociální zabezpečení a příspěvku na státní politiku zaměstnanosti mohly v mezích ustanovení o účinné lítosti provést jen fyzické osoby, byť šlo současně o statutární orgány úpadkyně. Uvedená částka byla uhrazena po prohlášení konkursu a je zřejmé, že platba byla provedena ze soukromých zdrojů jednatelů úpadkyně, neboť ani nebylo možné, aby za tím účelem byly čerpány prostředky z konkursní podstaty. K námitce, že dosud nesnížila výši pohledávky přihlášené do konkursu, žalovaná uvedla, že tak učiní, jakmile rozsudek nabude právní moci.

N e j v y š š í s o u d dovolání zamítl.

Z o d ů v o d n ě n í :

Se zřetelem k bodům 2. a 3. článku II. zákona č. 59/2005 Sb., kterým se mění zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony, Nejvyšší soud dovolání projednal a rozhodl o něm podle občanského soudního řádu ve znění účinném před 1. dubnem 2005.

Dovolání je přípustné podle ustanovení § 237 odst. 1 písm. a) o. s. ř., není však důvodné.

Právní rámec věci, podstatný pro dovolací přezkum u obou tvrzených dovolacích důvodů, je následující:

Ustanovení § 147 a § 147a tr. zák. znějí takto:

§ 147

Neodvedení daně, pojistného na sociální zabezpečení, na zdravotní pojištění a příspěvku na státní politiku zaměstnanosti

(1) Kdo jako plátce ve větším rozsahu nesplní svoji zákonnou povinnost za poplatníka odvést daň, pojistné na sociální zabezpečení nebo zdravotní pojištění, nebo příspěvek na státní politiku zaměstnanosti, bude potrestán odnětím svobody na šest měsíců až tři léta nebo peněžitým trestem.

(2) Odnětím svobody na jeden rok až osm let bude pachatel potrestán, získá-li činem uvedeným v odstavci 1 prospěch velkého rozsahu.

§ 147a

Zvláštní ustanovení o účinné lítosti

Trestnost neodvedení daně, pojistného na sociální zabezpečení, na zdravotní pojištění a příspěvku na státní politiku zaměstnanosti (§ 147) zaniká, jestliže pachatel svou povinnost dodatečně splnil dříve, než soud prvního stupně počal vyhlašovat rozsudek.

V této podobě platila citovaná ustanovení v době, kdy byly zkoumány podmínky zániku trestnosti jednatelů úpadkyně (březen 2001) a dosud nedoznala (účinných) změn.

Zákonem č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenčním zákonem), byl s účinností od 1. ledna 2008 zrušen zákon o konkursu a vyrovnání (§ 433 bod 1. a § 434), s přihlédnutím k § 432 odst. 1 insolvenčního zákona se však pro konkursní a vyrovnací řízení zahájená před účinností tohoto zákona (a tudíž i pro spory vedené na jejich základě) použijí dosavadní právní předpisy.

Podle ustanovení § 14 odst. 1 písm. a) ZKV prohlášení konkursu má - mimo jiné - i ten účinek, že oprávnění nakládat s majetkem podstaty přechází na správce. Právní úkony úpadce, týkající se tohoto majetku, jsou vůči konkursním věřitelům neúčinné. Osoba, která uzavřela s úpadcem smlouvu, může od ní odstoupit, ledaže v době jejího uzavření věděla o prohlášení konkursu.

V této podobě platilo citované ustanovení zákona o konkursu a vyrovnání již v době prohlášení konkursu na majetek úpadkyně a ani později se nezměnilo.

Dle ustanovení § 18 odst. 4 ZKV, kdo má věc náležející do podstaty, je povinen to oznámit správci, jakmile se dozví o prohlášení konkursu, a musí umožnit správci, aby věc mohl prohlédnout, ocenit, zapsat do soupisu a zpeněžit; na výzvu správce je povinen věc i vydat; jinak odpovídá za škodu tím vzniklou.

Toto ustanovení bylo do zákona o konkursu a vyrovnání vtěleno až po prohlášení konkursu na majetek úpadkyně (s účinností od 1. května 2000, zákonem č. 105/2000 Sb.), s přihlédnutím k článku II. bod 1. zákona č. 105/2000 Sb. se však od 1. května 2000 uplatní i pro konkurs vedený na majetek úpadkyně.

Ustanovení § 6 ZKV pak zní:

§ 6

Konkursní podstata

(1) Majetek podléhající konkursu tvoří konkursní podstatu (dále jen „podstata“).

(2) Konkurs se týká majetku, který patřil dlužníkovi v den prohlášení konkursu a kterého nabyl za konkursu; tímto majetkem se rozumí také mzda nebo jiné podobné příjmy. Do podstaty nenáleží

majetek, jehož se nemůže týkat výkon rozhodnutí; majetek sloužící podnikatelské činnosti z podstaty vyloučen není.

(3) Za podmínek stanovených tímto zákonem patří do podstaty také majetek jiných osob, zejména těch, které jej nabyly na základě neúčinných právních úkonů dlužníka.

Toto ustanovení se v odstavcích 1 a 2 nezměnilo od prohlášení konkursu na majetek úpadkyně; co do užití odstavce 3, který byl vtělen do § 6 ZKV až s účinností od 1. května 2000 (zákonem č. 105/2000 Sb.), platí to, co bylo řečeno u § 18 odst. 4 ZKV.

Podle ustanovení § 27 odst. 5 ZKV osoby, jejichž věci, práva nebo pohledávky zajišťují pohledávky (§ 28) vůči úpadci, správce vyzve, aby do 30 dnů vyplatily ve prospěch konkursní podstaty zajištěné pohledávky nebo aby ve stejné lhůtě složily cenu věci, práva nebo pohledávky, jimiž je pohledávka zajištěna. Nevyplatí-li uvedené osoby zajištěnou pohledávku nebo nesloží-li cenu věci, práva nebo pohledávky, zapíše správce věc, právo nebo pohledávku do soupisu podstaty (§ 18). Věci, které zajišťují pohledávky oddělených věřitelů, lze zpeněžit ve veřejné dražbě. Ustanovení tohoto odstavce neplatí, jde-li o ručitele včetně bankovní záruky a zvláštních případů ručení (např. směnečné rukojemství, záruky poskytnuté věřitelem na zajištění celního dluhu).

Také toto ustanovení se v citované podobě nachází v zákoně o konkursu a vyrovnání s účinností od 1. 5. 2000 (zákon č. 105/2000 Sb.), s výhradou věty třetí (ta byla do citované podoby pozměněna až s účinností od 25. 10. 2000, zákonem č. 370/2000 Sb., pro další úvahy však její obsah nemá význam).

Nejvyšší soud se věcí zabýval nejprve v rovině dovolacího důvodu dle § 241a odst. 2 písm. b) o. s. ř.

Právní posouzení věci je obecně nesprávné, jestliže odvolací soud posoudil věc podle právní normy, jež na zjištěný skutkový stav nedopadá, nebo právní normu, sice správně určenou, nesprávně vyložil, případně ji na daný skutkový stav nesprávně aplikoval. V mezích dovolacího důvodu dle § 241a odst. 2 písm. b) o. s. ř. tedy dovolací soud zkoumá, zda právní posouzení věci obстоjí na základě v řízení učiněných skutkových závěrů (bez zřetele k tomu, že tyto skutkové závěry jsou rovněž zpochybněny prostřednictvím dovolacího důvodu dle ustanovení § 241a odst. 3 o. s. ř.).

Vzhledem k výhradě dovolatelky, podle které je nepřípustné, aby Česká republika byla zvýhodněna (v souvislosti s platbami, jimiž má být zamezeno trestnímu stíhání fyzických osob) proti ostatním věřitelům jen proto, že jde o pohledávky státu, shledává Nejvyšší soud potřebným přičinit nejprve několik poznámek k ustanovením § 147 a § 147a tr. zák.

Tato ustanovení se nacházejí v trestním zákoně s účinností od 1. 1. 1998, kdy do něj byla začleněna novelou provedenou zákonem č. 253/1997 Sb. Vládní návrh tohoto zákona projednávala Poslanecká sněmovna ve svém druhém volebním období 1996 – 1998 jako tisk č. 220/0, přičemž text ustanovení § 147 a § 147a obsahoval v nezměněné podobě bod 14. vládního návrhu. Podle důvodové zprávy k tomuto bodu novely:

„Mezi trestné činy hospodářské, obsažené v hlavě druhé zvláštní části trestního zákona, se navrhuje zařadit novou skutkovou podstatu trestného činu postihující neodvedení daně, pojistného na sociální zabezpečení a na zdravotní pojištění. Na rozdíl od trestného činu zkrácení daně, poplatku a podobné dávky podle § 148 postihující případy podvodného tvrzení o výši daně nebo jiné dávky, se tato skutková podstata zaměřuje na případy, kdy poplatník neskrývá svoji daňovou nebo poplatkovou povinnost nebo její výši, ale z nejrůznějších důvodů tuto povinnost nesplní.

V souladu s ústavní zásadou vylučující trestní postih neschopnosti dostát svému finančnímu závazku se v této skutkové podstatě postihuje jen jednání, kdy plátce (zaměstnavatel) zákonné srážky ve vztahu ke svým zaměstnancům provede a poškodí je tím, že je neodvede státu (postih se omezuje jen na tu část daně nebo pojistného, kterou má plátce daně odvést za poplatníka a kterou tedy

poplatníkovi i srazil).

Podmínky účinné lítosti jako formy zániku trestnosti jsou formulovány obdobně, jako je tomu v § 214. Důvodem je skutečnost, že v daném případě fiskální zájmy státu mají přednost před bezvýjimečným trestním postihem.“

V usnesení uveřejněném pod číslem 20/2005 (trestní) Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek pak Nejvyšší soud vysvětlil, že objektem uvedeného trestného činu (trestného činu uvedeného v § 147 tr. zák.) je zájem na řádném výběru daní, pojistného na sociální zabezpečení, pojistného na zdravotní pojištění a příspěvku na státní politiku zaměstnanosti. V případě, že poplatníky jsou zaměstnanci, jsou předmětem útoku finanční prostředky, které jim zaměstnavatel srazil z hrubých mezd za tím účelem, aby je za zaměstnance odvedl příslušnému správci daně, orgánu vykonávajícímu státní správu sociálního zabezpečení nebo zdravotní pojišťovně. Z tohoto hlediska je podmínkou trestní odpovědnosti to, že pachatel má finanční prostředky odpovídající sraženým částkám skutečně k dispozici, ale neodvede je oprávněným příjemcům a použije je k jiným účelům, případně si je ponechá bez dalšího v dispozici, aniž s nimi nějak dále naloží.

Výkladem uvedených ustanovení se zabýval i Ústavní soud, který nálezem svého pléna ze dne 13. 12. 2000, sp. zn. [Pl. ÚS 21/2000](#) (uveřejněným ve Sbírce nálezů a usnesení Ústavního soudu, svazku 20, ročníku 2000, části I., pod pořadovým číslem 188) zamítl návrh na jejich zrušení. V tomto nálezu Ústavní soud – odkazuje též na výše cit. pasáže důvodové zprávy – zdůraznil, že označená ustanovení chrání zájem státu na řádném odvedení poplatníkům sražených finančních prostředků a postihuje plátce za nesplnění jeho zákonné povinnosti odvést za poplatníka daň, pojistné na sociální zabezpečení nebo zdravotní pojištění a příspěvek na státní politiku zaměstnanosti.

K tomu Ústavní soud dodal, že § 147 (tr. zák.) chrání společnost tím, že trestně postihuje výlučně zaměstnavatele jako plátce za neodvedení té části dávky, jejíž uhrazení zákon plátcí ukládá. V dané souvislosti nelze zákonem určenou povinnost zaměňovat s pojmem „smluvní závazek“, o němž hovoří uvedená právní ustanovení (rozuměj článek 8 odst. 2 Listiny základních práv a svobod a článek 11 Mezinárodního paktu o občanských a politických právech). Ústavní soud neshledal ani rozpor s jinými základními právy nebo svobodami zakotvenými v ústavních zákonech nebo mezinárodních smlouvách podle článku 10 Ústavy (ve znění účinném do 31. 5. 2007).

Z řečeného vyplývá, že v mimokonkursních poměrech zákonná úprava do jisté míry zvýhodňuje stát (nebo zdravotní pojišťovnu) jako věřitele tím, že neodvedení příslušných plateb zaměstnavatelem sankcionuje v rovině práva trestního a současně vyvíjí zvýšený tlak na byt i následnou úhradu těchto plateb zvláštním ustanovením o účinné lítosti (§ 147a tr. zák.), které s touto úhradou v době před vynesemím rozsudku v trestní věci pojí zánik trestnosti. Jde však o úpravu ústavně konformní a opodstatněnou veřejným zájmem na tom, aby zaměstnavatel řádně nakládal s těmi prostředky, jež státu (nebo zdravotní pojišťovně) odvádí nikoli za sebe (jako poplatník), ale (jako plátce) za své zaměstnance (poplatníky).

S přihlédnutím k tomu, že platný trestní zákon nezná trestněprávní odpovědnost právnických osob, je přitom zjevné, že je-li zaměstnavatelem právnická osoba, pojí se trestněprávní odpovědnost i ustanovení o zániku trestnosti v důsledku účinné lítosti s činností fyzických osob, které za ni jednájí (typicky právě s činností jednatelů společnosti s ručením omezeným). V rozhodnutí uveřejněném pod číslem 27/2006 (trestní) Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek se k tomu při výkladu § 147a tr. zák. uvádí, že o účinnou lítost může jít jen tehdy, jestliže pachatel nějakým způsobem zajistí nebo přispěje k tomu, aby dlužné platby byly uhrazeny, byť i jinou osobou, popřípadě právnickou osobou, za kterou jednal.

Jinak řečeno, ustanovení § 147 a § 147a tr. zák. předjímají (a jak doloženo výše, jsou tak i vykládána) možnost, že fyzická osoba, která je trestně odpovědná za to, že právnická osoba coby zaměstnavatel

neodvedla příslušné platby za své zaměstnance, uhradí dlužnou částku i ze zdrojů jdoucích mimo právnickou osobu (coby zaměstnavatele a dlužníka v jedné osobě). Vychází-li tato ústavně konformní „nerovnost věřitelů“ (co do možnosti státu přinutit hrozbou trestněprávních sankcí k úhradě označených /v § 147 tr. zák./ pohledávek státu /nebo zdravotní pojišťovny/ i fyzické osoby, které nejsou v pozici dlužníka – právnické osoby) již z mimokonkursní úpravy, pak je odtud zjevné, že se nutně promítne (může promítnout) i do poměrů konkursních.

Jestliže jednatelé úpadkyně (společnosti s ručením omezeným) přivodili zánik své trestnosti účinnou lítostí ve smyslu § 147a tr. zák., projevenou tím, že uhradili dlužné platby pojistného na sociální zabezpečení po prohlášení konkursu na majetek úpadkyně, je pro posouzení takového jejich jednání v konkursních souvislostech rozhodné, zda příslušnou částku uhradili:

- 1) z prostředků úpadkyně (z jejího majetku), nebo zda
- 2) zajistili její úhradu z jiných zdrojů (ze svého majetku nebo z majetku jiných osob).

V prvním případě by šlo o právní úkon neúčinný ve smyslu § 14 odst. 1 písm. a) ZKV a dovolatelka by se právem mohla domáhat vrácení uvedené částky do konkursní podstaty úpadkyně (neboť z jejího majetku takové plnění ušlo po prohlášení konkursu).

Ve druhém případě je nezbytné si především položit otázku, zda zákon o konkursu a vyrovnání pohlíží na takové plnění (na plnění z jiných zdrojů, než z majetku konkursní podstaty) jako na plnění, které může přivodit účinky splnění dluhu úpadkyně, jen je-li poskytnuto do konkursní podstaty úpadkyně. Takové případy má na mysli výše citované ustanovení § 6 odst. 3 ZKV a to (pomineme-li tamtéž příkladmo označený majetek, který jiné osoby nabyly na základě neúčinných právních úkonů dlužníka) ve spojení s ustanovením § 27 odst. 5 ZKV.

Odvolací soud v této souvislosti správně vystihl, že ne každé plnění, kterým třetí osoba za trvání konkursu přivodí (zcela nebo zčásti) zánik pohledávky konkursního věřitele, musí být uskutečněno (aby mělo účinky splnění dluhu) do konkursní podstaty. V témže duchu se k věci již dříve vyslovil Nejvyšší soud (srov. jeho rozsudek uveřejněný pod číslem 9/2005 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek a usnesení uveřejněné pod číslem 21/2007 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek). Plnění uskutečněná jednateli úpadkyně na úhradu pohledávek uvedených v § 147 tr. zák. po prohlášení konkursu na majetek úpadkyně z jiných zdrojů, než z majetku konkursní podstaty, přitom režimu § 27 odst. 5 ZKV nepodléhají a nejde ani o plnění, jež by bylo možno pokládat za neúčinné či neplatné právní úkony dlužníka.

Pro úplnost lze dodat, že i kdyby byla správná dovolatelčina teze, že jednatelé úpadkyně mohli přivodit splnění části pohledávky žalobkyně jen tím, že by příslušné plnění poskytli do konkursní podstaty, nezakládalo by to pasivní věcnou legitimaci žalované ve sporu o vydání (zaplacení) takové částky do konkursní podstaty (žaloba by i tak musela být zamítnuta). Jestliže totiž jejich závazek plněním konkursnímu věřiteli nezanikl, pak nadále trvá a dovolatelka se jeho úhrady měla domáhat po jednatelích (srov. k tomu mutatis mutandis např. důvody rozsudků Nejvyššího soudu uveřejněných pod čísly 27/2003 a 42/2003 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek). Kdyby ovšem dovolatelka v tomto ohledu respektovala vnitřní logiku své argumentace a podala žalobu vůči jednatelům úpadkyně, vyšla by najevo skutečnost, že zde není žádný právní titul, jehož prostřednictvím by spornou částku mohla od nich vymoci do konkursní podstaty (ustanovení § 147a tr. zák. o účinné lítosti nezakládá nárok na plnění vůči jednatelům úpadkyně /zaměstnavatelky/ ani státu jako konkursnímu věřiteli úpadkyně).

Právní posouzení věci odvolacím soudem (založené na skutkovém závěru, že sporná částka nebyla žalované uhrazena z majetku konkursní podstaty), je tudíž správné a dovolací důvod dle § 241a odst. 2 písm. b) o. s. ř. není dán.

Ke druhému z uplatněných dovolacích důvodů Nejvyšší soud uvádí, že dovolací důvod podle § 241a odst. 3 o. s. ř. míří na pochybení soudu ve zjištění skutkového stavu věci, které spočívá v tom, že skutková zjištění a z nich vyplývající skutkový závěr, jenž byl podkladem pro rozhodnutí odvolacího soudu, jsou vadné. Musí tedy jít o skutkový závěr, na jehož základě odvolací soud věc posoudil po stránce právní a který nemá oporu v provedeném dokazování. Skutkové zjištění nemá oporu v provedeném dokazování, jestliže výsledek hodnocení důkazů soudem neodpovídá ustanovení § 132 o. s. ř., protože:

- 1) soud vzal v úvahu skutečnosti, které z provedených důkazů nebo přednesů účastníků nevyplývaly ani jinak nevyšly za řízení najevo, nebo
- 2) soud pominul rozhodné skutečnosti, které byly provedenými důkazy prokázány nebo vyšly za řízení najevo, nebo
- 3) v hodnocení důkazů, popřípadě poznatků, které vyplývaly z přednesů účastníků nebo které vyšly najevo jinak, z hlediska závažnosti (důležitosti), zákonnosti, pravdivosti, eventuálně věrohodnosti je logický rozpor, anebo
- 4) jestliže výsledek hodnocení důkazů neodpovídá tomu, co mělo být zjištěno způsobem vyplývajícím z § 133 až § 135 o. s. ř.

V podstatné části nemá skutkové zjištění oporu v provedeném dokazování tehdy, týká-li se skutečností, které byly významné pro skutkový závěr o věci a tím i pro posouzení věci z hlediska hmotného (popřípadě i procesního) práva. Samotné hodnocení důkazů nelze tímto dovolacím důvodem napadnout. Na nesprávnost hodnocení důkazů lze usuzovat – jak vyplývá ze zásady volného hodnocení důkazů (§ 132 o. s. ř.) – jen ze způsobu, jak soud hodnocení důkazů provedl. Nelze-li soudu v tomto směru vytknout žádné pochybení, pak není možné ani polemizovat s jeho skutkovými závěry.

Dovolatelka v mezích tohoto dovolacího důvodu namítá, že z provedených důkazů nijak nevyplývá, že by jednatelé úpadkyně žalovanou částku uhradili jako fyzické osoby, že odvolací soud se spokojil pouze s tvrzením žalované, že žádné důkazy k jeho prověření neprováděl, jejich provedení nepožadoval a nevyslechl jednatele úpadkyně.

V těchto souvislostech Nejvyšší soud především poukazuje na to, že předpokladem důkazní povinnosti je tvrzení skutečností účastníkem (§ 101 odst. 1 písm. a/ o. s. ř.). Teorie procesního práva tu hovoří o břemeni tvrzení. Jestliže totiž účastník nesplní svou povinnost tvrdit skutečnosti rozhodné z hlediska hypotézy právní normy, pak zpravidla ani nemůže splnit důkazní povinnost. Splnění povinnosti důkazní pak nemá bez předchozího splnění povinnosti tvrzení pro věc význam, což platí zejména (nejen však) v případech (mezi něž patří i tento), v nichž se uplatní zásada projednací.

Jak se podává z obsahu spisu, dovolatelka coby žalobkyně zjevně nesprávně vyhodnotila skutkové předpoklady, za jejichž splnění jediné může ve sporu uspět (z pohledu výše řečeného by uspěla jen tehdy, pokud by tvrdila a v řízení následně i prokázala, že plnění, jehož se žalované dostalo po prohlášení konkursu od jednatelů úpadkyně, bylo plněním poskytnutým v rozporu s ustanovením § 14 odst. 1 písm. a/ ZKV z majetku konkursní podstaty). Povinnost takové tvrzení uplatnit a k jeho prokázání nabídnout v řízení důkazy spočívala na dovolatelce a závěr o neunesení důkazního břemene v dotčeném směru logicky postihuje ji.

Žalovaná má pravdu, tvrdí-li, že provedení důkazu výsledkem jednatelů úpadkyně navrhovala ona (ač v intencích toho, co bylo řečeno v předchozím odstavci, k tomu nebyla povinna) a že to byla naopak dovolatelka, která se při odvolacím jednání konaném 22. 12. 2005 výslovně vyjádřila v tom směru, že provedení důkazu výsledkem jednatelů úpadkyně nenavrhuje.

Dovolatelka přitom (vedena nesprávnými úvahami o své povinnosti tvrzení a povinnosti důkazní) v průběhu celého řízení dávala najevo, že z hlediska jeho výsledku není podstatné, zda jednatelé

úpadkyně uhradili spornou částku ze svých peněz nebo z majetku úpadkyně. Tak v žalobě uvádí, že jednatelé úpadkyně část dlužných částek uhradili (aniž zmiňuje z jakých zdrojů), ve vyjádření k prvnímu odvolání žalované vychází z názoru, že došlo-li k plnění na účet konkursního věřitele na jeho zjištěnou pohledávku po prohlášení konkursu, je konkursní věřitel povinen vydat takovou částku do konkursní podstaty vzhledem k § 18 odst. 4 ZKV. V dalším podání se dovolatelka výslovně vyjádřila v tom směru, že tvrzení, že šlo o plnění fyzické osoby (a proto má jít o obnos, který nenáleží do konkursní podstaty) je pro danou věc nevýznamné a ve vyjádření ke druhému odvolání žalované vyslovuje přesvědčení, podle kterého to, že předmětná částka tvoří konkursní podstatu, vyplývá z příslušných ustanovení zákona o konkursu a vyrovnání (příkladem odkazujíc na § 14 odst. 1 písm. a/ ZKV). Z těchto procesních postojů dovolatelky vybočuje jen protokolace jejího přednesu při jednání před soudem prvního stupně dne 13. 8. 2002 v tom směru, že „finanční částka byla uhrazena úpadcem přímo věřiteli“, ke které se ovšem dovolatelka již v dalších fázích řízení svými tvrzeními a rozsahem aktivit směřujících ke splnění povinnosti důkazní nepřihlásila.

Při jednání konaném 22. 12. 2005 také odvolací soud zopakoval a doplnil dokazování listinami. K tomuto dokazování dovolatelka žádné výhrady co do pravosti čtených listin a jejich obsahové správnosti nevznesla. Přitom právě zjištění učiněná odvolacím soudem z těchto listin dokládají, že jeho závěr, podle kterého sporná částka nebyla uhrazena z majetku konkursní podstaty, oporu v provedeném dokazování má (žádný z těchto důkazů nepotvrzuje opačnou tezi a dovolatelka sama neuplatnila žádná konkrétní tvrzení, na jejichž základě by bylo možné uzavřít /kdyby se prokázala/, že jednatelé úpadkyně uhradili pohledávku žalované po prohlášení konkursu z prostředků úpadkyně).

Ani dovolací důvod dle § 241a odst. 3 o. s. ř. proto není dán.

Pro úplnost Nejvyšší soud uvádí, že zanikla-li zjištěná pohledávka konkursního věřitele v souladu se zákonem po prohlášení konkursu na majetek úpadce jinak než poměrným uspokojením z majetku konkursní podstaty a konkursní věřitel nevzal přihlášku pohledávky v příslušném rozsahu zpět, jde v rozsahu takového zániku o pohledávku spornou. Jakmile tato skutečnost vyjde najevo v konkursním řízení, bude konkursní soud rozhodovat na schůzi věřitelů, které se takový věřitel zúčastní, o jeho hlasovacím právu podle § 10 odst. 3 ZKV. V rozvrhovém usnesení se v uspokojeném rozsahu ke zjištěné pohledávce takového konkursního věřitele nepřihlédne.

Vady řízení, k nimž Nejvyšší soud u přípustného dovolání přihlíží z úřední povinnosti (§ 242 odst. 3 o. s. ř.), nejsou dovoláním namítány a ze spisu se nepodávají; Nejvyšší soud proto, aniž nařizoval jednání (§ 243a odst. 1, věta první, o. s. ř.), dovolání zamítl jako nedůvodné (§ 243b odst. 2, část věty před středníkem, o. s. ř.).